

Motion

1984/85:822

Lars Tobisson m. fl.

Betalningar till och från staten

Snabba och smidiga betalningsformer är viktiga för allmänheten och näringslivet. Både posten och bankväsendet har under senare tid genomfört förenklingar och förbättringar i sin service. Bankerna erbjuder nu allmänheten att samla sina tillgodohavanden till ett enda räntebärande konto, till vilket kan knytas olika tjänster för betalningsförmedling såsom privatgiro eller sparbanksgiro för privatpersoner samt kort för automatiska uttag.

Denna strävan efter rationella betalningsformer hämmas emellertid av att statens betalningsrutiner på många områden fortfarande är otidsenliga. En del förbättringar har visserligen skett de senaste åren. Sålunda kan numera inbetalning av inkomst- och förmögenhetsskatt samt arbetsgivaravgift ske via antingen bank eller post på likvärdiga villkor, och riksförsäkringsverkets utbetalningar av barnbidrag, pensioner m.m. behöver inte längre gå omvägen via posten. Men på andra områden tillämpas fortfarande krångliga och föråldrade betalningsformer, vilket kan härledas till den statliga bestämmelsen från år 1925 att prioritera postgirot vid betalningsförmedlingen.

Enligt vår mening bör betalningssystemet fungera så praktiskt som möjligt. Förutsättningen härför är fri konkurrens mellan olika institut och betalningsformer. Staten skall inte favorisera postgirot eller någon särskild bank, när likvärdiga eller bättre betalningsrutiner finns att tillgå på annat håll. Kvardröjande rester av postgirots och PK-bankens monopolställning när det gäller statliga betalningar bör således upphöra.

Enklare inbetalning av mervärdeskatt och punktskatter

På samma sätt som vid inbetalning av inkomstskatt, förmögenhetsskatt och arbetsgivaravgifter borde moms och punktskatter kunna betalas via bank lika väl som via posten. För många företag och privatpersoner skulle detta medföra en väsentlig förenkling. Det skulle också ge dem fördelar från räntesynpunkt, eftersom inbetalningen då kan göras på förfallodagen direkt från bankkontot i stället för dagen före, vilket nu krävs när överföring måste ske från exempelvis checkkonto till postgirot.

Bestämmelserna för inbetalning av mervärdeskatt och punktskatter bör således snarast ändras så att de kan utföras även via bank på samma sätt som gäller för inkomstskatt, förmögenhetsskatt och arbetsgivaravgift.

Utbetalning av överskjutande skatt

En utbetalningsavi för överskjutande skatt kan lösas in hos posten eller i bank. Men utsändningen via posten är en onödig omgång, som leder till extrakostnader för statsverket och ränteförluster för betalningsmottagarna. Större delen av de drygt 25 milj. kr. som skatteväsendet i dag betalar till postverket för denna hantering torde kunna inbesparas genom att övergå till en kontorutin.

Säkerhetsskäl motiverar också en ändring av nuvarande utbetalningsrutiner för skatteåterbäringen. Detta understryks av brottsförebyggande rådet, som i sina båda utredningsrapporter om ökat skydd för värdetransporter (BRÅ PM 1979:1 och 1983:2) framhåller att kontantlösa betalningsrutiner bör användas i ökad omfattning. I fråga om skatteåterbäringen framhåller rådet följande (PM 1983:2, s. 19):

Nuvarande utbetalningssystem innebär att stora kontanta värdemängder upplagras och hanteras. Återbetalningen av överskjutande skatt är den största punktutbetalningen årligen. Post och banker rekviderar då mycket stora summor från riksbanken vilka sprids över landet under loppet av någon vecka.

Antalet löne- och pensionskonton i bankerna som är tillgängliga för automatiska betalningar av detta slag utgör drygt fem miljoner, vartill kommer drygt en miljon postgirokonton. Förutsättningarna för ökad användning av kontantlösa betalningsrutiner är därför mycket goda. Tillgång till ett rationellt och säkert utbetalningssystem finns. Detta måste utnyttjas bättre än vad som är fallet i dag.

Om den skattskyldige i samband med självdeklarationen anger ett postgiro/bankkontonummer, kan eventuellt förekommande överskjutande skatt utbetalas direkt till detta. Denna metod – som tillämpas i Finland med gott resultat – sparar tid, är betydligt säkrare och torde dessutom få en viss sparstimulerande effekt.

Deklarationsblanketter bör således från taxeringsåret 1986 innehålla en ruta för uppgivande av kontonummer, dit vederbörande skattemyndighet åtar sig att sända eventuell överskjutande skatt. Ett alternativ kan vara att betalningsmottagaren ger sin bank i uppdrag att uppbära eventuell skatteåterbäring och sätta in beloppet på hans/hennes konto på samma sätt som sker beträffande barnbidrag m. m.

Statens betalningar

Som inledningsvis berördes har riksförsäkringsverket infört enklare och smidigare rutiner för utbetalning av vissa sociala förmåner. Det är angeläget att andra statliga förvaltningar följer i samma spår.

Betalningar till och från bostadsstyrelsen skulle kunna ske smidigare och säkrare, om inte alltid posten måste användas. Regeringen bör uppdra åt

berörda myndigheter att vidta erforderliga förändringar i sina betalningsrutiner.

Möjligheter föreligger numera för staten att utbetala löner och pensioner via annan bank än PK-banken. Överläggningar har också förts med andra banker om en flyttning av betalningsuppdraget. Trots att staten därvid erbjöds fördelaktigare villkor, träffades nytt avtal med PK-banken. Med hänsyn till de besparingsmöjligheter som ett anbudsförfarande skulle medföra, bör regeringen uppdraga åt statens löne- och pensionsverk att i föreskriven ordning föranstalta om upphandling avseende förmedling av statliga löner, pensioner och utfallande belopp på grupplivförsäkringar till kontohavare i andra banker än PK-banken.

Statens kassahållning

F. n. tar det upp till fyra bankdagar, innan en inbetalning från ett företag eller en privatperson till en statlig myndighet når sin slutstation – statsverkets checkräkning i riksbanken – och därmed kan påverka statskuldens storlek och den därav uppkommande räntebelastningen. Beräkningar utförda på basis av uppgifter i den statliga utredningen Rationellare girohantering tyder på att statsverkets behov av kort upplåning skulle kunna minskas med inemot 5 miljarder kronor, om betalningar till statliga verk och myndigheter fick gå direkt till riksbanken utan att ta en omväg över postgirot. Räntekostnaderna på statsskulden skulle kunna minska med 600–700 milj. kr. per år.

Detta skulle kunna uppnås, om postverket och bankerna ålades att inleverera inkommande likvider direkt till statsverkets/myndighetens checkräkning i riksbanken. Utbetalningar skulle på motsvarande sätt kunna ske genom att erforderligt belopp dras direkt på myndighetens konto i riksbanken utbetalningsdagen. Med detta system skulle staten spara avsevärda belopp, samtidigt som myndigheter, företag och enskilda – i enlighet med vad som tidigare föreslagits i denna motion – ges möjlighet att fritt välja post- eller bankgiro för sina betalningar.

Reformarbetet

Ovan redovisade förslag till förändringar har framförts under en följd av år. Arbetet med att förverkliga dessa tämligen självklara förbättringar har emellertid gått trögt. Vid förra riksmötet avslogs en likalydande motion (1983/84:590) med motiveringen att en arbetsgrupp tillsatts i regeringskansliet med uppgift att se över hanteringen av de statliga betalningarna och den statliga uppbörden i postgirosystemet. Riksdagsmajoriteten förutsatte, att utredningsarbetet skulle bedrivas skyndsamt.

Arbetsgruppen har därefter inte vidare avhört, och dess verksamhet synes ha upphört. Riksdagen har därför nu särskild anledning att klargöra sin

positiva inställning till förenklingar och förbättringar i rutinerna för betalningar från och till staten.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att postgirots och PK-bankens monopolställning vid statliga betalningar bör upphöra,
2. att riksdagen begär att regeringen ändrar bestämmelserna om inbetalning och återbetalning av mervärdeskatt och punktskatter så att sådan betalning kan ske via bank,
3. att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om utbetalning av överskjutande skatt i enlighet med vad i motionen anförts,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbetalning av statliga bidrag och förmåner,
5. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt statens löne- och pensionsverk att föranstalta om upphandling avseende förmedling av statliga löner, pensioner och utfallande belopp på grupplivförsäkringen till kontohavare i andra banker än PK-banken,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om snabbare överföring till och från riksbanken av statens betalningar.

Stockholm den 21 januari 1985

LARS TOBISSON (m)

LENNART BLOM (m)

FILIP FRIDOLFSSON (m)

HUGO HEGELAND (m)

MARGIT GENNSER (m)

OVE ERIKSSON (m)

MARGARETA GARD (m)

ANDERS ANDERSSON (m)

RUNE RYDÉN (m)

ANDERS G. HÖGMARK (m)